

FRÁSÖGN

af samráðsfundi Norður- og Eystrasaltslandanna innan þings Öryggis- og samvinnustofnunar Evrópu í Osló 7. maí 2015

Af hálfu Íslandsdeildar ÖSE-þingsins sótti fundinn Elsa Lára Arnardóttir, formaður, auk Vilborgar Ásu Guðjónsdóttur, alþjóðaritara. Helstu mál á dagskrá var nýjasta þróun mála innan ÖSE-þingsins og undirbúningur fyrir ársfund þingsins í Helsinki í júlí 2015. Þá héldu tveir fræðimenn erindi, annars vegar um samstarf milli Norður- og Eystrasaltslanda á sviði öryggismála og hins vegar um svæðisbundin átök í Miðausturlöndum og áhrif þeirra á öryggi í Evrópu.

Rætt var um viðleitni ÖSE til að miðla málum í Úkraínu. Formaður landsdeildar Litháen taldi ekki nóg gert og sagðist vilja sjá Vesturlönd styrkja Úkraínu með vopnum og vinna með úkraínska hernum. Formenn sænsku og finnsku landsdeildanna sögðu slíkt afar erfitt þar sem spillingin í landinu væri svo mikil. Frekari endurbætur yrðu að eiga sér stað þar áður en hugað yrði að slíku. Að senda vopn væri þar að auki ekki einfalt, til að mynda þyrfti að þjálfa úkraínska herinn til að nota þau. Eins væri líklegt að Rússar mundu í kjölfarið senda tvöfalt fleiri vopn til aðskilnaðarsinna. Einn af þingmönnum eistnesku landsdeildarinnar taldi þá líklegt að Rússland reyndi næst að ná yfirráðum í Moldóvu og Aserbaídsjan. Formaður finnsku landsdeildarinnar sagði Aserbaídsjan mjög vel varið hernaðarlega og formaður sænsku landsdeildarinnar sagði Rússa ekki hafa efnahagslega burði til slíkra aðgerða.

Því næst var fjallað um ráðningu nýs framkvæmdastjóra ÖSE-þingsins, en Spencer Oliver, sem hefur sinnt starfinu síðastliðin 23 ár eða frá stofnun ÖSE-þingsins árið 1992, tilkynnti fyrr á árinu að hann hygðist ekki sækjast eftir endurkjöri. Forseti ÖSE-þingsins, Ilkka Kanerva, sem jafnframt er formaður finnsku landsdeildarinnar, sagði frá því að framkvæmdastjórn þingsins hefði ákveðið á fundi sínum í lok apríl 2015 að tilnefna Roberto Montella sem næsta framkvæmdastjóra ÖSE-þingsins. Montella starfar sem staðgengill sérstaks fulltrúa ÖSE-þingsins í Vínarborg. Það væri svo stjórnarnefndar að samþykkja tilnefninguna á fundi sínum í Helsinki 5. júlí 2015.

Næst á dagskrá fundarins var undirbúningur fyrir ársfund ÖSE-þingsins í Helsinki 4.–9. júlí 2015. Danir dreifðu drögum að ályktun um viðurkenningu á sjálfstæði Palestínu og Norðmenn drögum að ályktun um möguleika og áskoranir á norðurslóðum.

Því næst tóku til máls tveir fræðimenn, Janne Haaland Matlary, prófessor við stjórnmálafræðideild Oslóarháskóla, og Cecilie Hellestveit, ráðgjafi og fræðimaður við Stofnun alþjóðalaga og stefnumótunar (e. International Law and Policy Institute). Matlary kynnti nýtt mat sérfræðingahóps norska varnarmálaráðuneytisins á helstu öryggisáskorunum landsins. Hann sagði að Rússland yrði áfram einn af þáttum norskra varnarmála, ekki síst vegna ástandsins í Úkraínu, en á sama tíma væri Kyrrahafs- og Asíusvæðið að verða sífellt mikilvægara út frá landfræðipólítík og efnahagsmálum. Hryðjuverk, tölvuárásir og langdræg flugskeyti sönnuðu að landfræðileg fjarlægð væri ekki eins mikilvæg og áður. Sérfræðingahópurinn kallaði eftir að norski herinn, samfélagið í heild sinni og samstarfsaðilar Noregs tækju höndum saman til að vinna gegn þessum ógnum. Noregur ætti enn fremur að vera virkur þátttakandi í Atlantshafsbandalaginu. Fimm forgangsatriði væru sérstaklega mikilvæg, þ.e. betri leyniþjónusta og eftirlit, öflugari ákvarðanatökuferli við krísustjórnun, trúverðug varnaðaráhrif (e. deterrence) og skjótari viðbrögð hersins og bandamanna þeirra. Til þess að fyrirnefnd atriði væru möguleg þyrfti að auka fjármagn til varnarmála töluvert. Hellestveit fór yfir stöðu mála í Miðausturlöndum, þar á meðal yfirstandandi átök, aðgerðir Bandaríkjahers á

svæðinu, deilur sunnín- og shía-múslima, arabíska vorið og aðgerðir hryðjuverkasamtakanna sem kenna sig við íslamskt ríki. Helstu áhrif á Evrópu væru mikill straumur flóttamanna til álfunnar og mögulegar aðgerðir evrópskra hryðjuverkamanna sem snúa til baka til síns heima frá þessu stríðshrjáða svæði. Helstu áskoranir Evrópu væru að ákveða hvaða ríki væri best að vinna með til að takast á við þessar öryggisáskoranir, finna leiðir til að takast á við mikinn straum flóttamanna til álfunnar á mannúðlegan hátt og jafnframt að berjast gegn hryðjuverkum og takast á við endurkomu evrópskra hryðjuverkamanna.

Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar og á vefsvæðinu www.oscepa.org.